

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ЛНТУ
ІНСТИТУТ ЛІСОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (ПОЛЬЩА)
БРАТИСЛАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. КОМЕНСЬКОГО (СЛОВАЧЧИНА)
НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЦЕНТР АГРОІНЖЕНЕРІЇ (РЕСПУБЛІКА КАЗАХСТАН)
ТАШКЕНТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА УЗБЕКИСТАН)
УКРАЇНСЬКИЙ ОРДЕНА «ЗНАК ПОШАНИ» НДІЛГА ІМ. Г.М. ВИСОЦЬКОГО
ВО «УКРДЕРЖЛІСПРОЕКТ»
ФІЛІЯ «БІЛОЦЕРКІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» ДСГП «ЛІСИ УКРАЇНИ»
ДСЛП «КИЇВЛІСОЗАХИСТ»
ГО «ЛІСОВІ ІНІЦІАТИВИ І СУСПІЛЬСТВО»**

МАТЕРІАЛИ

**IV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції**

**«СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
ЛІСІВНИЧОЇ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ВИРОБНИЦТВА»**

19 квітня 2024 року, м. Біла Церква

Біла Церква
2024

УДК 630*2:378.091.21:001.1

Сучасний стан, проблеми і перспективи лісівничої освіти, науки та виробництва: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Біла Церква, 19 квітня 2024 р.). – Біла Церква: БНАУ, 2024. – 215 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., ректор БНАУ, д-р екон. наук, проф.

Варченко О.М., проректор з наукової та інноваційної діяльності БНАУ, д-р. екон. наук, проф.

Димань Т.М., проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності БНАУ, д-р с.-г. наук, проф.

Хахула В.С., декан агробіотехнологічного факультету БНАУ, канд. с.-г. наук, доц.

Хрик В.М., завідувач кафедри лісового господарства БНАУ, д-р пед. наук, доц., **заступник голови організаційного комітету**

Marcin Klisz, доктор наук, професор Інституту лісових досліджень (Польща).

Bozhena Sera, Братиславський університет ім. Коменського, доктор філософії.

Abdurashyd Mamatkulov, керівник галузевого центру перепідготовки та професійного розвитку педагогічного колективу Ташкентського державного аграрного університету, д-р екон. наук, професор.

Altybaiev Alshyn, завідувач лабораторії цифрових технологій і енергозабезпечення Науково-виробничого центру агроінженерії (Республіка Казахстан), д-р техн. наук, академік Міжнародної академії інформатизації.

Давиденко К.В., заступник директора Українського ордена «Знак пошани» НДІ лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького, канд. с.-г. наук, доц.

Карабчук Д.Ю., голова правління та виконавчий директор громадської організації «Лісові ініціативи і суспільство», канд. с.-г. наук.

Мельниченко В.А., генеральний директор ВО «Укрдержліспроєкт».

Вітряк А.В., директор філії «Білоцерківське лісове господарство» ДСГП «Ліси України».

Солоха С.М., директор ДСЛП «Київлісозахист».

Герасимчук О.П., доцент кафедри лісового господарства ЛНТУ, канд. тех. наук, доц.

Августинівич М.Б., доцент кафедри агрономії ЛНТУ, канд. с.-г. наук, заступник декана з партнерства факультету аграрних технологій екології ЛНТУ, доц.

Мазена В.Г., професор кафедри лісового господарства ЛНТУ, д-р. с.-г. наук, проф.

Левандовська С.М., доцент кафедри лісового господарства БНАУ, канд. біол. наук, доц.

Масальський В.П., доцент кафедри лісового господарства БНАУ, канд. біол. наук, доцент.

Ситник О.С., канд. с.-г. наук, асистент кафедри лісового господарства БНАУ.

Кімейчук І.В., асистент кафедри лісового господарства БНАУ.

Пенькова С.В., асистент кафедри лісового господарства БНАУ, д-р філософії.

Рижов О.М., асистент кафедри лісового господарства БНАУ.

Відповідальні за випуск – **Олешко О.Г.**, начальник редакційно-видавничого відділу БНАУ, канд. с.-г. наук, доц.; **Лозінська Т.П.**, доцент кафедри лісового господарства БНАУ, канд. с.-г. наук, доц.

До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей, подані учасниками IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасний стан, проблеми і перспективи лісівничої освіти, науки та виробництва» (19 квітня 2024 року, Білоцерківський національний аграрний університет) до Організаційного комітету. Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

Ел. адреса: <https://science.btsau.edu.ua/taxonomy/term/27>

©БНАУ

Мельник-Шамрай В.В., Гончарук В.М., Романюк О.О. ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ЛІСИ УКРАЇНИ.....	169
Мельничук Ф.С., Гордієнко О.В., Алексеева С.А., Журахівський А.О. ВПЛИВ ПЕРВИННИХ РОСЛИН-ЖИВИТЕЛІВ НА РОЗВИТОК ПОПЕЛИЦЬ.....	171
Мешкова В.Л., Мороз С.М., Кузнецова О.А. БАКТЕРІАЛЬНА ВОДЯНКА В'ЯЗА НИЗЕНЬКОГО (<i>ULMUS PUMILA.</i>) НА СХОДІ УКРАЇНИ.....	174
Пеліховська О.С., Мельник Н. В. ДИНАМІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОПУЛЯЦІЇ РИСІ ЄВРАЗІЙСЬКОЇ (<i>EURASIAN LYNX</i>)	176
Пліхтяк П.П., Парпан В.І. ВИДОВЕ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ЯЛИЦЕВО-БУКОВИХ ЛІСІВ НИЗЬКОГР'Я ПОКУТСЬКИХ КАРПАТ.....	179
Сендюк В. А., Чичул А. С., Приходько А. І. ПОШИРЕННЯ ТА ШКОДОЧИННИЙ ВПЛИВ НЕСПРАВЖНЬОГО ДУБОВОГО ТРУТОВИКА В НАСАДЖЕННЯХ ПРИМІСЬКОГО ЛІСНИЦТВА ФЛІІ «МИРГОРОДСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ».....	181
Совгіра С.В. ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ ЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ У ВОДООХОРОННИХ ЗОНАХ МАЛИХ РІЧОК.....	184
Суска А.А., Швиденко І.М. БІОТИЧНІ ЧИННИКИ ОСЛАБЛЕННЯ КЛЕНА ГОСТРОЛИСТОГО У ХАРКІВСЬКОМУ ЛІСОПАРКУ.....	187
Горновська С.В., Кімейчук І.В., Ситник О.С. ДИНАМІКА ПОПУЛЯЦІЙ ЖУКІВ-КОРОЇДІВ У ЛІСАХ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	189
Левандовська С.М. СУЧАСНИЙ СТАН ПАРКУ-ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ «ФАСТІВСЬКИЙ» ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЙОГО РЕКОНСТРУКЦІЇ.....	191
Левандовська С.М., Романюк П.М. АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ ОЦЗЛ У ФЛІІ «ІЗЯСЛАВСЬКЕ ЛГ» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»	193
Чорнобров О.Ю. ЗАПАСИ СУХОСТІЙНОЇ ДЕРЕВИНИ У ЛІСОВИХ НАСАДЖЕННЯХ В УМОВАХ СВІЖОЇ ДІБРОВИ КАНІВСЬКОГО ПРИДНІПРОВ'Я.....	196
Яницька С.В., Мельник Н. В. ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА АДАПТАЦІЯ ВОВКА СІРОГО (<i>CANIS LUPUS</i>) В УКРАЇНІ.....	198
Секція 9. ТЕХНОЛОГІЇ ЛІСОЗАГОТІВЛІ, ДЕРЕВООБРОБКИ І ТРАНСПОРТ ЛІСУ	
Толстущко Н.О., Мазена В.Г., Толстущко М.М. ОСОБЛИВОСТІ РУЛОННОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ЗБИРАННЯ ПОРУБНИХ ЗАЛИШКІВ НА ЗРУБАХ.....	200
Секція 10. ОРГАНІЗАЦІЯ, УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	
Vysochanska M., Markovskyi O. DEVELOPMENT OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM REGARDING THE EFFICIENCY OF THE USE OF SECONDARY FOREST USE.....	202
Андрушкевич Н.В. КОНТРОЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ЛІСОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	204
Боцула О.І., Головіна О.Л. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	208
Raichuk L.A. CRISIS ENVIRONMENTAL MANAGEMENT IN FORESTRY DURING WAR: LOSSES AND CHALLENGES OF FOREST ECOSYSTEMS.....	209
Тертична О.В., Рябуха Г.І. МІРОШНИК Н. В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СЕРТИФІКАЦІЇ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ.....	212
Левандовська С.М., Поліщук А.Р. ЛІСОВА СЕРТИФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	214

матеріали II міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Біла Церква, 15 квітня 2022 р. Біла Церква: БНАУ, 2022. С. 103–105.

3. Левандовська С. М. Аналіз структури дендрофлори парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва «Фастівський». *Theoretical and empirical scientific research: concept and trends : papers of participants of the VI International Scientific and Practical Conference, Oxford, February 2, 2024. Oxford-Vinnitsia: P.C. Publishing House & UKRLOGOS Group LLC, 2024. P. 166–168. DOI 10.36074/logos-02.02.2024.033*

4. Немерцалов В. В., Коломійчук В. П., Васильєва Т. В. Сучасний стан дендрофлори парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк інституту ім. В.П. Філатова». *Вісник ОНУ. Біологія*. 2021. Т. 26. Вип. 1(48). С. 55–70.

5. Попова О. М., Абрашкіна І. В. Аналіз дендрофлори парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва «Міський сад» (м. Ізмаїл, Одеська область). *Вісник Національного науково-природничого музею*. 2015. Т. 13. С. 85–92.

УДК 630*18:502.171(477.43)

ЛЕВАНДОВСЬКА С.М., канд. біол. наук, доцент

РОМАНЮК П.М., магістрант

Білоцерківський національний аграрний університет

svtmzel@gmail.com

АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ ОЦЗЛ У ФІЛІЇ «ІЗЯСЛАВСЬКЕ ЛГ» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»

Висвітлено результати ідентифікації та виділення особливих цінностей для збереження на землях лісового фонду філії «Ізяславське лісове господарство» ДП «Ліси України». Встановлено відповідність виділених ділянок категоріям і підкатегоріям ОЦЗЛ.

Ключові слова: особливі цінності для збереження, лісова сертифікація, категорії ОЦЗЛ, об'єкти природно-заповідного фонду, рідкісні види рослин і тварин, раритетні біотопи.

Практична реалізація Принципу 9 «Особливі цінності для збереження» добровільної лісової сертифікації за схемою FSC у лісогосподарських підприємствах полягає в ідентифікації та збереженні лісових територій із наявними особливими цінностями для збереження (ОЦЗ). Концепція ОЦЗ розроблена FSC і вперше опублікована в 1999 році [6]. Визначення особливо цінних для збереження лісів (ОЦЗЛ) – це дієвий інструмент лісової сертифікації, який спонукає лісогосподарські підприємства розробляти заходи щодо збереження або поліпшення відповідних цінних ознак лісів, дотримуватись відповідного режиму господарювання, регулярно проводити моніторинг їхнього стану.

Визначення особливо цінних для збереження лісів у межах діяльності філії «Ізяславське лісове господарство» ДП «Ліси України» проводили шляхом двоетапного попереднього їх виділення та ідентифікації ділянок під час натурного обстеження.

До складу філії входить 8 лісництв загальною площею 24377,3 га. Результати спостережень за станом ОЦЗЛ показали, що загальна площа ОЦЗ на 01.01.2023 р. становить 2791,5 га і складає 11,5 % території підприємства. У лісовому фонді підприємства виділено 5 категорій ОЦЗЛ.

До підкатегорії ОЦЗЛ 1.1. «Природно-заповідні території» належать 9 об'єктів природно-заповідного фонду: гідрологічний заказник загальнодержавного значення «Михельський» (Михельське л-во кв. 6, вид. 1–2, пл. 108,2 га); ботанічний заказник

місцевого значення «Конвалія травнева» (Плужнянське л-во кв. 30, вид. 2,4,23, кв. 42, вид. 1,2,5,6,8, пл. 13,5 га); пам'ятка природи загальнодержавного значення «Озеро Святе» (Михельське л-во кв. 3, вид. 20, кв. 8, вид. 8, пл. 8,2 га); ботанічна пам'ятка природи «Михельська дача» (Михельське л-во кв. 25, вид. 7, пл. 3,1 га); ботанічна пам'ятка природи «Плужнянська дача» (Плужнянське л-во кв. 111, вид. 27, пл. 1,0 га); ботанічна пам'ятка природи «Дуб черешчатий» (Лютарське л-во кв. 41, вид. 32, пл. 40,9 га); ботанічна пам'ятка природи «Дзвінки» (Білогірське л-во кв. 21, вид. 5, пл. 2,5 га); ботанічна пам'ятка природи «Вигорне» (Білогірське л-во кв. 30, вид. 3, пл. 3,7 га); зоологічна пам'ятка природи «Плужнянська» (Плужнянське л-во кв. 1, вид. 10,1 1,15,16, кв. 2, вид. 5,9,12,13, пл. 17,7 га) є місцем постійного поселення *Castor fiber* (Linnaeus).

Під час ідентифікації підкатегорії ОЦЗ 1.2. «Види, що перебувають під загрозою знищення, вимирають та ендемічні види» у лісовому фонді підприємства було виявлено 47 видів рідкісних тварин, 25 – рослин і 3 види грибів.

Найбільша кількість видів рослин (15, 68 %), що перебувають під охороною, зростає у Лютарському лісництві. Серед представників раритетної флори виявлено 22 види, які включено до «Червоної книги України» (*Lycopodium annotinum* L., *Diphasiastrum complanatum* (L.) Holub, *Utricularia minor* L., *U. ntermedia* Hayne, *Salix myrtilloides* L., *Daphne cneorum* L., *Iris sibirica* L., *Carex umbrosa* Host, *C. bohémica* Schreb., *C. davalliana* Smith, *Dactylorhiza maculata* (L.) Soó, *D. incarnata* (L.) Soó, *Cephalanthera rubra* (L.) Rich., *Lilium martagon* L., *Epipactis helleborine* (L.) Crantz, *E. palustris* (L.) Crantz., *E. atrorubens* (Hoffm. ex Bernh.) Besser, *Platanthera bifolia* (L.) Rich., *Neottia nidus-avis* (L.) Rich., *Galanthus nivalis* L., *Allium ursinum* L., *Scheuchzeria palustris* L.) [4]. Визначено дев'ять видів рослин, які знаходяться під охороною Конвенції CITES (*Epipactis helleborine*, *E. palustris*, *E. atrorubens*, *Platanthera bifolia*, *Neottia nidus-avis*, *Dactylorhiza maculata*, *D. incarnata*, *Cephalanthera rubra*, *Galanthus nivalis*) [1]. Регіонально-рідкісними для Хмельницької області є 3 види рослин (*Actaea spicata* L., *Melittis sarmatica* Klok., *Lycopodium clavatum* L.) [3].

До видів тварин, які занесені до «Червоної книги України» належать: *Triturus cristatus* (Laurenti), *Lutra lutra* (Linnaeus), *Aquila chrysaetos* (Linnaeus), *Ciconia nigra* (Linnaeus), *Circus cyaneus* (Linnaeus), *Haliaeetus albicilla* (Linnaeus), *Falco peregrinus* (Tunstall), *Grus grus* (Linnaeus), *C. pygargus* (Linnaeus), *Milvus migrans* (Boddaert) та ін. [5].

Категорія ОЦЗЛ 3. «Лісові території, що містять зникаючі, рідкісні та вразливі біотопи» представлена чотирма угрупованнями, занесеними до Зеленої книги України: звичайнососнові ліси із домінуванням у травостой плавуну колючого (*Pineta sylvestris* з домінуванням *Lycopodium annotinum*), звичайнодубові ліси із домінуванням у травостой барвінка малого (*Querceta roboris* з домінуванням *Vinca minor*), клейковільхові ліси із домінуванням у травостой цибулі ведмежої (*Alneta glutinosae* з домінуванням *Allium ursinum*), угруповання формації глечиків жовтих (*Nuphareta luteae*).

Біотопи (природні оселища) що охороняються Резолюцією 4 Бернської конвенції та входять у перелік раритетних рослинних угруповань Зеленої книги України ідентифіковано за «Національним каталогом біотопів України» [2]. У межах лісового фонду філії виявлено 11 біотопів: С1.222 Вільноплаваючі скупчення *Hydrocharis morsus-ranae*, С2.33 Мезотрофна рослинність повільно текучих водотоків (Покошівське л-во); D2.3 Перехідні болота та сплавини (Михельське л-во),

F4.2 Сухі пустища (Клиновецьке л-во); G1.A1 Ліси *Quercus – Fraxinus – Carpinus betulus* на евтрофних і мезотрофних ґрунтах (Білогірське л-во); G3.E Неморальні заболочені хвойні ліси, G1.21 Заплавні періодично мокрі ліси з домінуванням *Alnus* або *Fraxinus*, E3.4 Мокрі або вологі евтрофні і мезотрофні луки (Плужнянське л-во); D4.1 Багаті болота, включаючи евтрофні високотравні та карбонатні болота, G1.51 Сфагнові березові ліси, G1.8 Ацидофільні ліси з домінуванням *Quercus* (Лютарське л-во).

До категорії ОЦЗЛ 4 «Лісові території, що виконують основні природні функції у критичних ситуаціях» увійшли захисні ліси уздовж автомобільних доріг (у розрізі лісництва): Гурщанське – 29,7 га, Кунівське – 68,9 га та захисні ліси уздовж річок, навколо озер, водоймищ (у розрізі лісництва): Білогірське – 120,8 га, Плужнянське – 137,0 га, Михельське – 871,2 га.

Категорію ОЦЗЛ 5 «Лісові території, необхідні для забезпечення основних потреб місцевих громад» утворюють, в основному, рекреаційно-оздоровчі ліси Михельського і Плужнянського лісництва загальною площею 955, 7 га. Ці ділянки лісового фонду є основним місцем зростання грибів, ягід тощо, які місцеве населення збирає для власних потреб. Наявні спеціально облаштовані місця для відпочинку, так звані рекреаційні пункти.

ОЦЗЛ 6 «Лісові території, необхідні для збереження традиційної культурної автентичності місцевих громад» відіграють значну роль у збереженні культурної спадщини, релігійної самобутності місцевих громад, становлять історичну, традиційну й культурну цінність. Статус ОЦЗЛ 6 мають 2 об'єкти – місце масового розстрілу євреїв (Кунівське л-во, пл. 1,2 га) та меморіал масового розстрілу населення часів Другої світової війни (Лютарське л-во, пл. 0,2 га).

Аналіз стану об'єктів ОЦЗЛ показав, що ефективна ідентифікація та виділення ОЦЗ потребує комплексу спеціальних знань і проведення низки наукових досліджень. Виділення особливо цінних для збереження ділянок у лісовому фонді філії «Ізяславське лісове господарство» ДП «Ліси України», розроблення на їх основі відповідних заходів, спрямованих на охорону рідкісних видів тварин і рослин, сприятиме збереженню біорізноманіття, захисних функцій лісу та культурних цінностей громад.

Список літератури

1. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_129#Text
2. Національний каталог біотопів України. За ред. А.А. Куземко, Я.П. Дідуха, В.А. Онищенко, Я. Шеффера. К.: ФОП Клименко Ю.Я., 2018. 442 с.
3. Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання) / Укладачі: Т.Л. Андрієнко, М.М. Перегрим. Київ: Альтерпрес, 2012. 148 с.
4. Червона книга України. Рослинний світ / М-во охорони навколиш. природ. середовища України, Нац. акад. наук України; за ред. Я. П. Дідуха. Київ: Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.
5. Червона книга України. Тваринний світ. За ред. І.А. Акімова. К.: Глобалконсалтинг, 2009. 600 с.
6. Senior M. J. M., Brown E, Villalpando P., Hill J. K. Increasing the scientific evidence base in the “high conservation value” (HCV) approach for biodiversity conservation in managed tropical landscapes. *Conserv. Lett.* 8. 2014. P. 361–367. DOI: 10.1111/conl.12148